

Aretuseeskirja koostamise juhend

..... aretuseeskiri
(tõu nimetus)

Kinnitatud (TÜ nimi) üldkoosolekul (kuupäev)

Sisukord

1. Aretuseeskirja kokkuvõte
2. Tõustandard
3. Tõu ja tõuühingu lühiajalugu
 - 3.1 TÜ liikmeskond
4. Populatsiooni suurus ja geneetiline varieeruvus
 - 4.1 Populatsiooni suurus
 - 4.2 Aretuses kasutatavate koerte hulk
 - 4.3 Populatsiooni enim mõjutavad koerad
 - 4.4 Hinnang populatsiooni geneetilisele varieeruvusele
 - 4.5 Meetmed populatsiooni geneetilise varieeruvuse hoidmiseks / parandamiseks, TÜ tegevus
5. Iseloom ja kasutusomadused
 - 5.1 Kasutusala
 - 5.2 Tõuomane katse / test / koolitus, TÜ tegevus
 - 5.3 Soovimatud iseloomuomadused, nende vähendamine / vältimine
6. Tervis
 - 6.1 Terviseküsitlus
 - 6.2 Levinumad pärilikud haigused
 - 6.3 Kohustuslikud terviseuuringud
 - 6.4 Vabatahtlikud terviseuuringud
 - 6.5 Pärilike haiguste vältimise programm
 - 6.6 Kehtiva / varasema pärilike haiguste vältimise programmi efektiivsus
7. Välimik
 - 7.1 Näitusehinne
 - 7.2 Välimiku säilitamine / parandamine
 - 7.3 Ebasoovitavad välimikutunnused

1. Aretuseeskirja kokkuvõte

Aretuse eeskirja kokkuvõte lühidalt. Siin tuuakse ära kõik eeskirjas käsitletud reeglid ja tingimused, nii kohustuslikud kui soovitatavad

2. Tõustandard

Siin on ära toodud ametlik eestikeelne tõustandard ja selle puudumisel ametlik inglisekeelne tõustandard (FCI kodulehelt). Aretuseeskirja koostaja peab tagama, et kasutatav standard on ajakohane, seda saab kontrollida FCI kodulehel. Tõustandard sisaldab juba tõu lühiajalugu jm taustaandmeid, neid ei pea enam pikemalt käsitlema. Tõustandard võib olla antud ka lisana, siis peab olema siin vastav viide. Soovituslik on TÜ kodulehel avaldada kommenteeritud tõustandard.

3. Tõu ning tõuühingu lühiajalugu

Tõu lühiajalugu Eestis koos lühikese tõuühingu ajalooga. Mitte pikem kui 2000 tähemärki

3.1 TÜ liikmeskonna suurus

TÜ liikmeskonna suurus ning ülevaade, kui suur osa populatsioonist on omanike ja kasvatajate kaudu osaline konkreetse tõuühingu tegevuses. Vajalikud on konkreetsed arvanded, pikka kirjeldust ei ole vaja. Tuua ära ka TÜ-sse mittekuuluvate kasvatajate arv koos pesakondade arvuga. Samuti näidata ära teised sama tõuga tegelevad tõuühingud ja klubid.

4. Populatsiooni koosseis ja geneetiline varieeruvus

4.1 Populatsiooni suurus

Kogu populatsiooni suurus (EKL registris olevate koerte arv miinus surnud koerad. Kui TÜ ei tea täpselt surnud koerte arvu, siis esitatakse arvestuslik umbkaudne populatsiooni suurus – nt. lahutatakse registris olevast populatsioonist kõik üle 15 a. vanused koerad).

4.2 Aretuses kasutatavate koerte hulk

Aretuses viimase 5 aasta jooksul kasutatud koerte hulk arvuliselt, **kohustuslik** on eraldi tuua välja koerad, kelle järglaste arv ületab 5% populatsiooni üldarvust. Kui selliseid koeri on mitu ja neil on omavahelist sugulust, siis tuua ka see eraldi välja. Võib esitada tabelina koos järgmise punktiga, aga võib olla ka tekstivormis.

4.3 Populatsiooni enim mõjutavad koerad

Populatsiooni enim mõjutanud koerad või nende grupp. Viimase moodustavad aretuses intensiivselt kasutatud lähisugulased. Võib käsitleda eelmise punktiga koos. Tuleb esitada tabeli kujul.

Näidistabel:

Koera nimi	Sünniaasta	Järglasi Eestis	% kogu populatsioonist	Järglasi mujal	Pesakondi Eestis	Märkused
Mike Tyson	2000	100	10	75	15	Korduspaaritusi palju
George Foreman	2004	50	5	4	8	Mike Tysoni järglane
Joe Louis	2004	100	10	250	15	Välisregistri koer
Joe Frazer	2005	50	5	teadmata	9	Import
Lennox Lewis	2006	75	7,5	-	10	Joe Frazeri järglane
Rocky Marciano	2007	80	8	-	10	Joe Frazeri järglane
Ginger Rodgers	2002	50	5	-	5	Kõik paaritused Mike Tysoniga, George Foremani ema
Isabella Duncan	2004	45	4,5	-	5	Mike Tysoni ja Ginger Rodgersi järglane, kõik paaritused Joe Frazeriga

Josephine Baker	2006	30	3,5	-	4	Mike Tysoni ja Ginger Rodgersi järglane
-----------------	------	----	-----	---	---	---

See on populatsiooni enim mõjutanud koerte grupp. Kogu populatsioonist (1000 koera) moodustavad nende järglased kokku 45,5%, st populatsiooni varieeruvus on väga halb. Kriteeriume populatsiooni varieeruvuse hindamiseks ette ei anta, sest see võib tõugude kaupa olla erinev. Ideaaljuhul ei ole tõus koeri, kelle järglaste arv moodustab rohkem kui 5% populatsioonist. Sellisel juhul on populatsiooni varieeruvus väga hea.

4.4 Hinnang populatsiooni geneetilisele varieeruvusele

TÜ hinnang populatsiooni varieeruvusele. Kui konkreetseid populatsiooni varieeruvust mõjutavaid koeri ei ole, siis võib selle osa jätta tegemata viidates, et populatsioon on TÜ arvates piisavalt varieeruv.

4.5 Meetmed geneetilise varieeruvuse hoidmiseks ja/või parandamiseks, TÜ tegevus

Järglaste arvu või pesakondade arvu piirang konkreetsele isendile, korduspaarituste arvu piirang, suguluskoefitsiendi piirang, võimalus sugupuu programmi kasutada jne), nimetatud konkreetset piiranguid ja reeglid tuua ära aretuseeskirja kokkuvõttes. TÜ tegevus kasvatajate teadlikkuse tõstmiseks: tuua välja planeeritavad koolitused, loengud, artiklid kodulehel, tõlkematerjalid, lisalugemise allikad jne.

5. Iseloom ja kasutusomadused

Iseloom ja kasutus-/tööomadused. Tõule tüüpiline iseloom on lühidalt kirjeldatud tõustandardis ja seda siin kopeerida ei ole vaja. Punkti pealkiri nimetada vastavalt vajadusele, sisulised punktid järgnevad

5.1 Kasutusala

Nimetada, milliseid koeraspordialasid, koolitusalasid, iseloomuteste ja tõuomaseid katseid antud tõugu koertega tehakse ning kui palju on antud ala harrastajaid. Võib esitada tabeli kujul. Kui on tegu jahikoera tõuga, tuua ära andmed, kui palju koeri käib jahil, täpsustades loomaliigiti / alati (verejalg, urg, aju jne). Võib esitada ühtse tabelina. Kui ei ole teada täpseid andmeid, tuua ära ligikaudsed andmed, kui palju protsentuaalselt antud tõu esindajatest jahil käib ning mis ulukit kütitakse.

5.2 Tõuomane katse / test / koolitus, TÜ tegevus

Kui koera aretuses kasutamise eelduseks on seni olnud teatud tõuomaste katsete ja / või iseloomutestide sooritamine või on koolitusnõue, tuua ära konkreetne andmestik viimase 5 aasta sooritustest tabelina. **Anda põhjendus, miks konkreetne katse või test on koera aretusväärtuse hindamisel vajalik ning milliste kasutusomaduste hindamiseks mõeldud. Näidata, kuidas aretusnõuete rakendamine on mõjutanud antud tõugu koerte aretust. NB! Kuna tegu on koeraomanikele kuluka ja aeganõudva kohustuse asetamisega, on põhjenduse toomine kohustuslik.**

Konkreetsed nõuded tuua ära aretuseeskirja kokkuvõttes.

Kui soovitakse kehtestada aretuses kasutatavatele koertele koolituse ja eksamisoorituse, tõuomase katse ja / või iseloomutesti nõue, peab TÜ põhjendama, miks sellist nõuet soovitakse ja näitama, milliseid iseloomu- ja tööomadusi soovitakse sellise nõudega hoida või parandada. Kohustuslik! Konkreetsed nõuded tuua ära aretuseeskirja kokkuvõttes.

Kui koolituse, tõuomase katse või iseloomutesti nõue on soovituslik, tuleks samuti ära tuua lühike põhjendus, miks selline soovitus on antud. Konkreetsed nõuded tuua ära aretuseeskirja kokkuvõttes.

Kirjeldada, kuidas TÜ aitab kaasa vastavate koolituste, katsete või testide korraldamisele. Tuua välja varasemad tegevused loeteluna ning tulevikus planeeritavad tegevused: loengud, koolitused, praktilised õppepäevad jne.

5.3 Soovimatud iseloomuomadused, nende vähendamine / vältimine

Kõikide, ka seltsi- ja dekoratiivkoera tõugude puhul nimetada soovimatud iseloomuomadused, milliste esinemissagedust tuleks püüda aretusvalikutega vähendada. Kui on olemas konkreetsed soovitusel kasvatajatele, siis need samuti siin ära tuua. Lisada soovitusel ka aretuseeskirja kokkuvõttesse.

6. Tervis

6.1 Terviseküsitlus

Kui on korraldatud tervise-teemaline küsitlus koeraomanike hulgas viimase 5 aasta jooksul, tuleks esitada selle tulemused ülevaatlilikult, soovitatavalt tabelina nii, et oleks lisatud ka statistika selle kohta, kui suur hulk koeraomanikest küsitluses osales, milline on konkreetsete haiguste / vigade / traumade esinemissagedus. Juhul, kui soovitakse terviseküsitluse küsimustiku koostamisel abi, võib pöörduda EKL Teadus- ja aretusnõukogu poole.

6.2 Levinumad pärilikud haigused

Loetleda konkreetses tõus sagedamini esinevad pärilikud haigused, **haiguste kirjeldusi ei ole vaja lisada**. Konkreetsel koeratõul sagedamini esinevate pärilike haiguste kohta olemas olev infomaterjal peaks olema esitatud TÜ kodulehel ja / või mõnel muul infokandjal nii, et kõik kasvatajad saaksid vastava infoga tutvuda, viide lisainfole peaks olema aretuseeskirjale lisatud.

6.3 Kohustuslikud terviseuuringud

Terviseuuringute statistika tabelina viimase 5 aasta ja kui võimalik, siis ka pikema perioodi kohta. Uuringu tüüp ja arv aastate kohta, uuritud koerte osakaal, tulemused.

Eraldi välja tuua avalikes registritest kättesaadavate andmete alusel päriliku haigusega konkreetsed koerad **kui nad on andnud järglasi. Kohustuslik**

6.4 Vabatahtlikud terviseuuringud

Kui kasvatajad teevad oma algatusel terviseuuringuid ja TÜ-l on olemas info tehtud uuringute ja nende tulemuste kohta, siis siin võiks ära tuua andmestiku sarnaselt eelmise punktiga. Punktid 6.3 ja 6.4 võib liita ja vormistada koos.

6.5 Pärilike haiguste vältimise programm

Loetleda kõik meetmed, nii kohustuslikud kui soovitatavad. Need ära tuua aretuseeskirja kokkuvõttes. Meetmete täpsem kirjeldus ja juhend, kuidas vastavaid meetodeid kasutada, peaks olema ära toodud TÜ kodulehel, neid ei pea aretuseeskirjas detailselt kirjeldama. Näide: geenitest konkreetse haiguse või selle kandvuse diagnoosimiseks peaks olema aretuseeskirjas ära toodud, kuid lisainfo testimisvõimaluste ning tulemuste interpreteerimise kohta tuleks panna TÜ kodulehele.

6.6 Kehtiva / varasema pärilike haiguste vältimise programmi efektiivsus

Varasema aretuseeskirjaga kehtestatud kohustuslike või soovitatavate terviseuuringute ja piirangute efektiivsus, TÜ hinnang: kui efektiivseks piiranguid peetakse. Kui TÜ on varasemalt kohustuslikke terviseuuringuid sätestanud, siis on vaja välja tuua, millisel määral on need populatsiooni tervislikku seisukorda parandanud. Kui Eestist tulev statistika ei näita piirangute efektiivsust, aga kusagil mujal on häid tulemusi saadud, siis võiks ka selle välja tuua.

7. Välimik

Soovitatavat välimikku ei ole vaja siin kirjeldada, see on juba kirjeldatud tõustandardis. Tegu on

pealkirjaga

7.1 Näitusehinne

Kui soovitakse kehtestada või on juba varasema aretuseeskirjaga kehtestatud kriteeriumid aretuses kasutatava koera näitusehindele, siis tuua ära konkreetsed põhjendused, miks just nimetatud kriteeriumid. Kui soovitakse varasemat näitusehinde nõuet lõdvendada või karmistada, tuua ära konkreetsed põhjendused, võiks tuua ka näiteid. Soovitavad näitusehinded tuua ära aretuseeskirja kokkuvõttes.

7.2 Välimiku säilitamine / parandamine

Välimikutunnused, mille säilitamisele tuleks kasvatajatel tähelepanu pöörata ning kui on võimalik välja tuua meetodid, kuidas seda teha, siis ka need viisid siin välja tuua.

Välimikutunnused, mille parandamisele tuleks kasvatajatel tähelepanu pöörata ning kui on võimalik välja tuua meetodid, kuidas seda teha, siis ka need viisid siin välja tuua.

7.3 Ebasoovitavad välimikutunnused

Välimikutunnused, mida tuleks aretuses kindlasti vältida.

Viimased 3 punkti võib vormistada koos, ei pea tingimata olema eraldi välja toodud.

Kui mõni ülalloeletud punktidest ei ole konkreetsel tõul kohane, jäetakse see vahele, ühtlasi muutub punktide numeratsioon